

VOYAGA YETMAGANLAR TARBIYASIDA OTA-ONA MASULIYATI VA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUV

Sultonboyeva Nilufar

(Urganch Ranch texnologiya universiteti, Urganch, O'zbekiston)

Elektron pochta nilufarsultanbaeva@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi oila va ta'lim muassasasi hamkorligida voyaga yetmaganlar tarbiyasini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Bugungi globallashtirish va axborotlashuv jarayonida yosh avlod tarbiyasi davlat va jamiyat oldidagi ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralmoqda. Tadqiqotda oila – shaxs kamolotining birlamchi muhit ekanligi, ta'lim muassasasi esa ushbu jarayonni ilmiy-pedagogik asosda davom ettiruvchi muhim ijtimoiy institut sifatida tahlil qilinadi.

Kalit soʻzlar: oila, ta'lim muassasasi, hamkorlik, voyaga yetmaganlar, tarbiya, ma'naviy muhit, pedagogik yondashuv, ijtimoiy faolligi

Annotation: This article analyzes the issues of improving the upbringing of minors through cooperation between the family and educational institutions. In the context of accelerating globalization and informatization processes, the moral and ethical development of the younger generation is recognized as one of the priority tasks facing the state and society.

Keywords: family, educational institution, cooperation, minors, upbringing, moral environment, pedagogical approach, social activity.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования воспитания несовершеннолетних на основе сотрудничества семьи и образовательных учреждений. В условиях ускоряющихся процессов глобализации и информатизации нравственно-духовное воспитание подрастающего поколения признаётся одной из приоритетных задач, стоящих перед государством и обществом.

Ключевые слова: семья, образовательное учреждение, сотрудничество, несовершеннолетние, воспитание, духовная среда, педагогический подход, социальная активность.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida yoshlar masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan. Xususan, Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan islohotlar doirasida yoshlarning ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi, ma'naviy-axloqiy kamolotga erishishi uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda. Bu jarayonda oila va ta'lim muassasalarining o'zaro hamkorligi alohida ahamiyat kasb

etadi. Chunki tarbiya jarayoni faqatgina maktab yoki faqatgina oila doirasida samarali kechmaydi — u uzviylik va hamjihatlikni talab etadi.

Oila – shaxs shakllanishining birlamchi va tabiiy ijtimoiy muhitidir. Bola ilk bor mehr-oqibat, hurmat, halollik, mas’uliyat, vatanparvarlik kabi tushunchalarni oilada o‘zlashtiradi. Ota-onaning hayot tarzi, muomala madaniyati, dunyoqarashi va farzandiga bo‘lgan munosabati bolaning kelajakdagi shaxs sifatida shakllanishida hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Oiladagi sog‘lom ma’naviy muhit, o‘zaro hurmat va e’tibor farzand tarbiyasining mustahkam poydevorini yaratadi.

Ta’lim muassasasi esa ushbu jarayonni ilmiy-pedagogik asosda davom ettiruvchi muhim ijtimoiy institutdir. Maktab o‘quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantiradi, ularda tanqidiy va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantiradi, jamiyatda yashash qoidalarini o‘rgatadi. Shuningdek, maktab o‘quvchining ijtimoiylashuvi, jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, huquqiy va fuqarolik ongini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Voyaga yetmaganlar tarbiyasida yuzaga kelayotgan muammolar – internet va gadjetlarga qaramlik, ijtimoiy tarmoqlardagi salbiy axborotlar ta’siri, huquqbuzarlik holatlari, o‘qishga qiziqishning pasayishi kabi masalalar – oila va maktab hamkorligini yanada mustahkamlashni talab etmoqda. Chunki tarbiyaviy bo‘shliq paydo bo‘lgan joyda salbiy omillar tez ildiz otadi. Agar ota-ona va pedagog o‘rtasida muntazam muloqot, o‘zaro ishonch va maqsad birligi mavjud bo‘lsa, ko‘plab muammolarning oldini olish mumkin.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar tarbiya jarayonida hamkorlik, dialog va individual yondashuv tamoyillarini ilgari suradi. Oila va ta’lim muassasasi o‘rtasidagi tizimli hamkorlik ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish, bolalarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ijtimoiy loyihalarga jalb qilish, psixologik qo‘llab-quvvatlash kabi yo‘nalishlarda amalga oshirilishi lozim.

Shu bois mazkur tezisning maqsadi – oila va ta’lim muassasasi hamkorligida voyaga yetmaganlar tarbiyasini takomillashtirishning nazariy va amaliy asoslarini yoritish, mavjud muammolarni tahlil qilish hamda samarali hamkorlik mexanizmlarini ishlab chiqishdan iboratdir. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatish, tahlil, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

ASOSIY QISM

1. Oila – shaxs tarbiyasining birlamchi muhitidir

Oila – inson kamolotining ilk maktabi. Bola dunyoga kelgan ilk kundan boshlab axloqiy me’yorlar, muomala madaniyati, mehr-oqibat va hurmat kabi qadriyatlarni oilada o‘rganadi. Ota-onaning shaxsiy namunasi tarbiyada eng kuchli vosita hisoblanadi.

Agar oilada sog‘lom ma’naviy muhit mavjud bo‘lsa, bola maktab ta’limini ham muvaffaqiyatli o‘zlashtiradi.

2. Ta’lim muassasasining tarbiyaviy vazifalari

Maktab nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyalovchi muassasa hamdir. Zamonaviy pedagogika nazariyasiga ko‘ra, ta’lim va tarbiya uzviy jarayondir. O‘qituvchi nafaqat fan o‘rgatadi, balki shaxs shakllanishiga ta’sir ko‘rsatadi.

3. Hamkorlikning samarali shakllari

Oila va maktab hamkorligi quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

Ota-onalar yig‘ilishi

Individual suhbatlar

Seminar-treninglar

Ochiq darslar

Psixologik maslahatlar

Ijtimoiy loyihalar

Hamkorlikda eng muhim tamoyil – o‘zaro hurmat va ishonchdir.

4. Zamonaviy yondashuvlar

Hozirgi davrda tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalar muhim o‘rin tutadi:

Raqamli platformalar orqali aloqa

Onlayn ota-onalar konferensiyasi

Psixologik monitoring

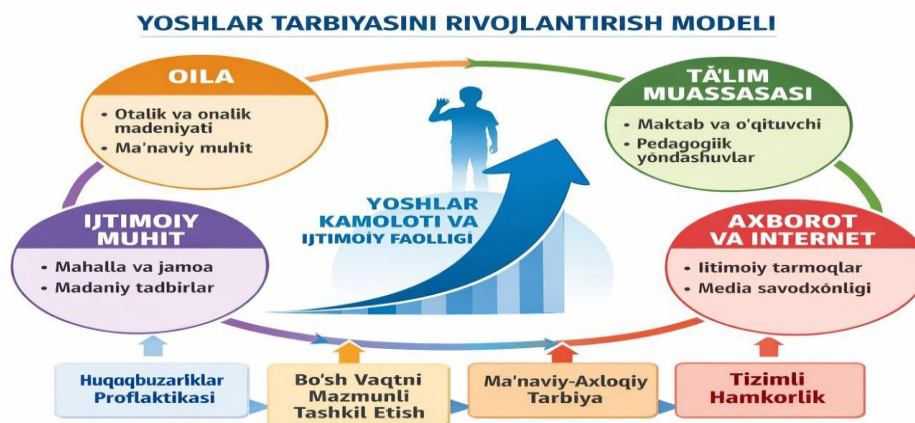
STEAM yondashuvi

Media savodxonlikni rivojlantirish

Zamonaviy yondashuvlar o‘quvchining mustaqil fikrlashini, muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

JADVAL. Muammolar va yechimlar

Muammo	Yechim
Internet qaramlik	Media savodxonlikni oshirish
Huquqbuzarlik	Profilaktik suhbatlar
O‘qishga qiziqmaslik	Motivatsion treninglar
Ijtimoiy moslashuv	Jamoaviy faoliyatni kengaytirish

XULOSA:

Xulosa qilib aytganda, oila va ta'lim muassasasi hamkorligi — barkamol, ma'naviy yetuk, ijtimoiy faol va mas'uliyatli avlodni shakllantirishning eng muhim shartidir. Kelajak taraqqiyoti bugungi yoshlar tarbiyasiga bog'liq ekan, har bir ota-ona va pedagog o'z mas'uliyatini chuqur anglab, hamjihatlikda faoliyat yuritishi zarur. Faqatgina ana shunday hamkorlik asosida jamiyatimizning barqaror rivojlanishi va millat ravnaqi ta'minlanadi.

ADABIYOTLAR:

- O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. – T., 2020. – P. 7–18.
- O'zbekiston Respublikasi. "Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to'g'risida"gi Qonun (yangi tahrir). – T., 2021. – P. 10–24.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qaror. – T., 2019. – P. 4–15.
- Yo'ldoshev J., Hasanboyeva O. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – T.: Fan va texnologiya, 2018. – P. 52–76.
- Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – T.: Iqtisod-moliya, 2019. – P. 39–68.
- Musurmonova O. Oila pedagogikasi. – T.: Tafakkur, 2021. – P. 61–95.
- Qurbonov Sh. Tarbiya texnologiyalari. – T.: Innovatsiya-Ziyo, 2022. – P. 44–83.
- Egamberdiyeva N.M. Pedagogik innovatsiyalar. – T., 2019. – P. 31–57.
- UNICEF. Adolescent Development and Participation Report. – New York, 2021. – P. 18–42.
- UNESCO. Education in a Post-COVID World: Nine Ideas for Public Action. – Paris, 2020. – P. 11–29.